

תנ"ג 14-12-17044

במחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי

לפני כבוד השופט מגן אלטוביה

בתל אביב-יפו

בעניין:

משה אהרוני

המבקש:

על ידי ב"כ עוה"ד תומר ברם ו/או עידו קוסובר
מרח' ז'בוטינסקי 3 (מרכז גירון), רעננה 4336303
טל': 03-5568286 ; פקס': 03-5568285
- נגד -

המשיבים:

1. בנק מזרחי טפחות בע"מ, ח.צ. 520000118 ואח'
ע"י ב"כ עו"ד רם כספי ממשד כספי ושות', עורכי דין
מרח' יעבץ 33, תל-אביב, 65258
טל': 03-7961000 ; פקס': 03-7961001
וכן ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר י. לשם ו/או ד. קדם ממשד מיתר ושות', עורכי דין
מדרך אבא הלל סילבר 16, רמת גן 5250608
טל': 03-6103100 ; פקס': 03-6103111

2-8. יעקב פרי ואח'
על ידי ב"כ עו"ד ממשד ניר כהן, לשם ושות', עורכי דין
מרחוב ברקוביץ 4, תל אביב
טל': 03-6968270 ; פקס': 03-6968277

המשיבות המצטרפות:

9. United Mizrahi Bank (Switzerland) Ltd (חברה זרה)
10. בנק מזרחי חברה לנאמנות בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד רם כספי ממשד כספי ושות', עורכי דין
מרח' יעבץ 33, תל-אביב, 65258
טל': 03-7961000 ; פקס': 03-7961001
וכן ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר י. לשם ו/או ד. קדם ממשד מיתר ושות', עורכי דין
מדרך אבא הלל סילבר 16, רמת גן 5250608
טל': 03-6103100 ; פקס': 03-6103111

מתייצב להליך:

היועץ המשפטי לממשלה

על ידי ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל אביב – אזורי
מדרך מנחם בגין 154 (בית קרדן), ת"ד 33051, תל אביב 6133001
טל': 073-3736222/9 ; פקס': ממוחשב 02-6468005 / 02-6467863

הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 11.3.2021 מוגשת בזו הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה.
2. בהמשך להחלטת בית המשפט הנכבד ולבקשתו, יבהיר היועץ המשפטי לממשלה בקצרה את מעמד היועץ המשפטי לממשלה בהליכי תביעה נגזרת, ולאחר מכן יתייחס בתמצית לשאלת בית המשפט בדבר קיומם של מסמכים אצל המאסדרים ורשויות המדינה הרלוונטיות בנוגע לסוגיית פיקוח על ציות לחוק בתאגיד.
3. סעיף 1 לפקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש] קובע כדלקמן "ראה היועץ המשפטי לממשלה, כי זכות של מדינת ישראל או זכות ציבורית או ענין ציבורי מושפעים או כרוכים, או עלולים להיות מושפעים או כרוכים, בהליך פלוני שלפני בית משפט... רשאי הוא, לפי ראיות עיניו, להתייצב באותו הליך ולהשמיע דברו, או להסמיק במיוחד את נציגו לעשות זאת מטעמו". היועץ המשפטי לממשלה התייצב בהליך שבנדון בתחילתו, עוד בטרם הגיעו הצדדים להסדר הפשרה, והשמיע באמצעותו בא-כוח מפרקליטות המדינה את עמדתו.
4. בהתאם לסמכותו הכללית של היועץ המשפטי לממשלה להתייצב כאמור בהליכים משפטיים שונים, ולצד סמכותו להתנגד להסדרי פשרה בתובענות ייצוגיות (סעיף 18(ד) לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006), נוהגים בתי המשפט להפנות הסדרי פשרה בהליכים נגזרים להתייחסות היועץ המשפטי לממשלה (כפי שאף עשה בית המשפט הנכבד בהליך זה בהחלטתו מיום 9.9.2020). זאת, על אף שמעמדו של היועץ המשפטי לממשלה טרם הוסדר באופן ספציפי לעניין זה בתקנות. טיוטת תקנות העוסקות בהסדרת מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין זה הופצה זה מכבר להערות הציבור – טיוטת תקנות החברות (הוראות לענין תביעה נגזרת והגנה נגזרת), התשע"ז-2017. בית המשפט הנכבד מופנה בפרט לסעיפים 12 ו-16 לטיוטת תקנות אלו.
5. לשאלתו של בית המשפט הנכבד יוסיף היועץ המשפטי לממשלה, כי לאחר בחינה עם הגורמים הרלבנטיים ברשויות השונות, לא נמצאו עמדה פומבית או גילוי דעת הנוגעים במישרין להיקף אחריות נושא משרה בכל הנוגע למחדל בפיקוח, סוגיה אליה התייחס היועץ המשפטי לממשלה בעמדותיו הקודמות בהליך זה.
6. עם זאת, יצביע היועץ המשפטי לממשלה על כך שבית המשפט במדינת דלאוור בארצות הברית, קבע בעניין Caremark¹ את ההלכה בדבר אחריותם של נושאי משרה לפקח על הנעשה בחברה ועל עמידתה בהוראות החוק. זאת, בין השאר, בהתייחס לתפקידי הדירקטוריון ולתמריצים שיוצרות רשויות האכיפה בארצות הברית לתאגידים לקדם ציות לחוק, לרבות בדרך של אימוץ תכניות אכיפה לאיתור עבירות, דיווח ותיקון שלהן. לעניין זה הפנה בית המשפט בעניין Caremark להנחיות הענישה הפדרליות.
7. בהיבט זה, בדין הישראלי ניתן להצביע על סעיף 92(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות"), המעגן את תפקיד הדירקטוריון לפקח על ניהול החברה, לרבות על ביצוע תפקידי המנהל הכללי ופעולותיו, ועל חובות הזהירות והאמונים המעוגנות בסעיפים 252-254 לחוק החברות. זאת, לצד קיומן של הוראות הדין במישור הפלילי והאכיפה המנהלית המסדירות את האחריות הנגזרת של נושאי משרה, והפסיקה בעניין.

¹ דיון נרחב בפסק דין זה מצוי בעמדות הקודמות שהוגשו מטעם היועץ המשפטי לממשלה בהליך זה.

8. עוד ניתן להצביע על הנחיית פרקליט המדינה מספר 1.14 שעניינה "מדיניות התביעה בהעמדה לדין פלילי וענישה של תאגיד" (להלן: "**ההנחיה**").² הגם שהנחיה זו אינה מתייחסת לסוגיה של אחריות בגין מחדל פיקוח, היא מתווה את מדיניות התביעה בנוגע למידת "העניין הציבורי" שיש בהעמדת תאגיד לדין. אחד הפרמטרים לכך הוא תרבות הציות לחוק בתאגיד, אשר בא לידי ביטוי בקיומה של תכנית אכיפה המיושמת באופן אקטיבי בתאגיד.
9. בהנחיה מפורטת דרישות שונות לגבי תכנית האכיפה – שאין לה לבוש אחד – אך עיקרה מאמץ של הדרגים הבכירים בתאגיד למנוע ולאתר עבירות פליליות בתחומים שהם זיהו כנקודות התורפה או גורמי הסיכון העיקריים של התאגיד. כך, נקבע בהנחיה, כי "קיומה של תכנית אכיפה פנימית יישקל כשיקול מקל עם התאגיד רק כאשר יהיו קיימות ראיות לכך שתכנית האכיפה היא אפקטיבית, ונלווית לה בפועל תרבות ארגונית המעודדת התנהלות עסקית אתית ומחויבות לציות לדין..." (עמוד 9).
10. הנה כי כן, קיומה של תכנית אכיפה פנימית (המיושמת באופן אפקטיבי) מהווה בישראל שיקול המאפשר להימנע מהעמדתו לדין של תאגיד אשר מונהגת בו תרבות ארגונית המעודדת התנהלות עסקית אתית ומחויבות לציות לדין. ההנחיה אף מפנה למספר רשויות אשר נותנות משקל במדיניותן לתכניות אכיפה של תאגידים מפוקחים (הערת שוליים 22).
11. ניתן לומר כי האחריות הפיקוחית שהוכרה בעניין Caremark, ובעיקר התנאים בהם לא תחול אחריות כזו, היא צידה האחר של מדיניות האכיפה כלפי תאגידים כאשר שתיהן נועדו יחדיו לעודד את הדירקטוריונים וההנהלות של תאגידים למנוע הפרות חוק באמצעות קביעת נהלי פיקוח ובקרה מוסדרים בשדרות התאגיד. ראו לעניין זה רועי שפירא "מחדל בפיקוח וחובת ההשגחה" עמוד 21 (21.1.2021) <https://ssrn.com/abstract=3770579>

ליאב וינבאום, עו"ד
משנה לפרקליטת מחוז תל
אביב (אזרחי)

²הנחיה מספר 14.1 – "מדיניות התביעה בהעמדה לדין פלילי וענישה של תאגיד" (2.10.2019) <https://www.justice.gov.il/Units/StateAttorney/Guidelines/01.14.pdf>